

ሰሪቸካ ሓልውኒ በልኒ፡ ከሕልውና ማረጋገጫ መታን ከትኾነ፡ ንክሕደትን ንኑራፕሽንን ዝራዎመ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር

ገበሬ ገበሬማሪያም (ዶ.ር.)
ካላኣይ ክፋል

ኣብ ዝሓለፈ ቀዳማይ ክፋል፡ ብዛዕባ ኣብ ሞንጎ ሃገራት (Nation States) ዝግበር ዓለምለኸዊ ዝምድናታት (International Relations) ብሓፈሻ፡ ብዛዕባ ምስ ዝምድናታት ሰዲህኤን መንግስቲ ኢትዮጵያን ዝተሓሳሰሩ ጉዳያት ብፍላይ፡ ብምላሳል ገለ ክብል ፈቲነ ነይረ። ኤርትራ ሓንቲ ልዑላዊት ሃገር (Sovereign Nation State) ምዃናን፡ ምስ ኩለን ልዑላውያን ሃገራት ዓለም ካላ ብናጻ ከትዋሳኢ መሰል ከምዘለዋን ብምግላጽ፡ ካብ 1993 ንዳሓር፡ ኣብ ሞንጎ ኤርትራን ዝኾነት ሃገርን፡ ኢትዮጵያ ወሰኸካ፡ ዝህሉ ዝምድና/ርኽባት፡ ኣብ ሞንጎ ክልተ ልዑላውያን ሃገራት ዝህሉ ዝምድና ከምዝኮነን፡ ንዕኡ ዝገዝኡ ሕግታትን ልምድታትን ከምዘለዉን፡ ካብ ቡዝሓት ነዞም ዝስዕቡ ጠቐሰ'ውን ነይረ፡-

- ዝኾነት ሃገር፡ ሃገራዊ ረብሓኣ (National Interest) ኣብ ምርግጽ ማእከል ዝገበረ ዝምድና ኢያ ትገብር።
- ኣብ ዓለምለኸዊ ዝምድና (International Relations) ፡ ቀዋሚ ሃገራዊ ረብሓ (Permanent National Interest) እንተዘይኮይኑ፡ ቀዋሚ ዓርኪ (Permanent Friend) ዝገባል ነገር የልቦን።
- ከይብሉኒ ወይ ናይ ጽድቁ ዝገባል ነገር የልቦን። ኩለን ሃገራት ነናይ ገዛእ ርእሰን ሃገራዊ ረብሓታት ከርጋግጹ ኢዮን ዝጽዕታ። ሓንቲ ሃገር ካብቲ ትገብር ዝምድና እንታይን ክንደይን ትረከብ ዝውስኖ፡ ኣብቲ ዘለዋ ናይ ሓይሊ (ቁጠባዊ፣ ዲፕሎማሲያዊ፣ ማሕበራዊ፣ ወዘተ) ሚዛን ኢዩ ዝምርኮስ።

ብተወሳኪ፡ ምስ ዝጸንሐ ዝምድናታት ሰዲህኤን መንግስቲ ኢትዮጵያን ብዝተሓሳሰር፡ ካብቶም ንሰዲህኤ ኣብዚ ሕጂ ዘለዎ ኩነታት ንኸወድቕ ከም ቀንዲ ረጅሒታት ዝኾኑ፡ ነዞም ዝስዕቡ ሰለስተ (3) ጠቁሰ ብዛዕባ እታ ቀዳመይቲ ሰፊሕ መግለጺ ገረ ነይረ፡- (1) ኣብ ኣዲስ ኣባባ ጠፊኡ ዝተብህለ ገንዘብን ብሰንኩ ኣብ ሰልፊ ዝተፈጥረ ኩነታትን፤ (2) መንግስቲ ኢትዮጵያ ብዘይ ገለ ኣጀንዳ ኣብ ዝጸዎዎ ኣኬባ ምስታፍን ብሰንኩ ኣብ ሰልፊ ዝተፈጥረ ኩነታትን፤ (3) ምስ 2ይ ጉባኤ ሰልፊ ኣበይን ብኸመይን ይጋባእ ዝብሉ ሕቶታትን ካብኡ ዝሳዕቡ ኩነታትን ዝተሓሳሰሩ። ንሎሚ ካላ ብዛዕባ እታ ካላኣይቲ ገለ ክብል ክፍትን ኢዮም ምክትታልኩም ይዕድም።

(2) መንግስቲ ኢትዮጵያ ብዘይ ገለ ኣጀንዳ ኣብ ዝጸዎዎ ኣኬባ ምስታፍን ብሰንኩ ኣብ ሰልፊ ዝተፈጥረ ኩነታትን

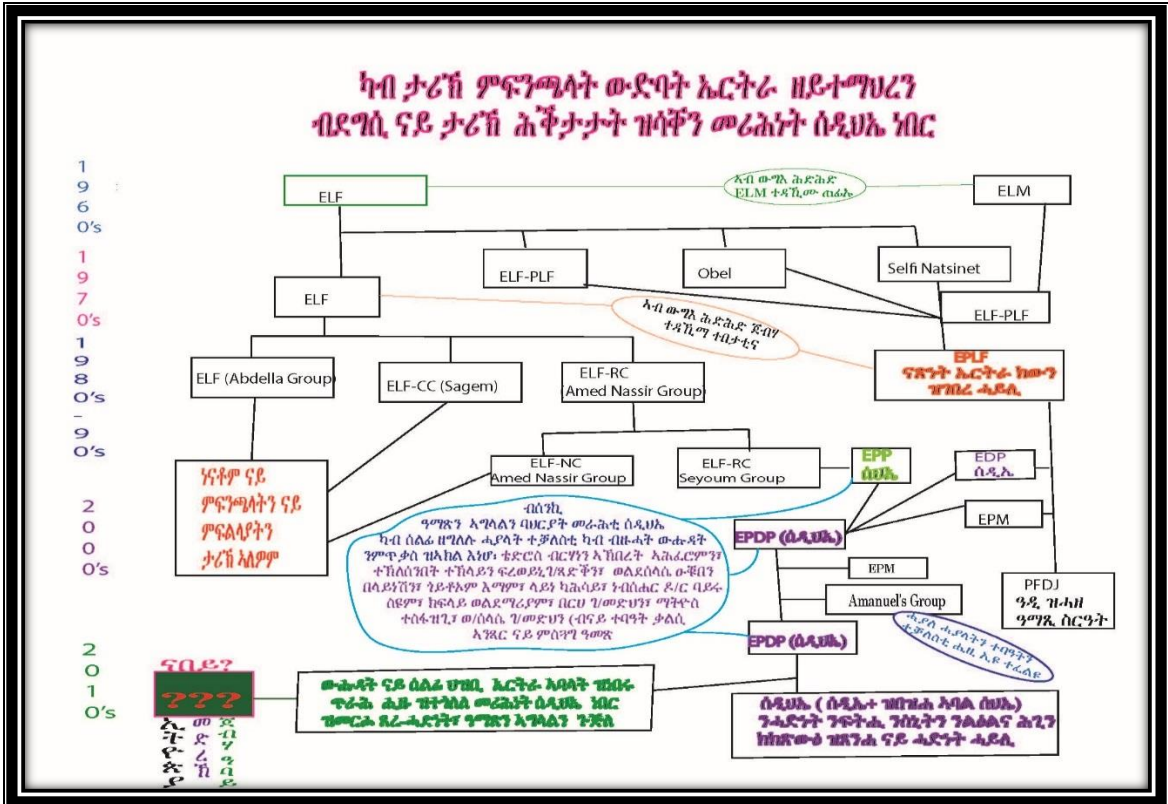
ሰዲህኤ ከም ሓዲ ኤርትራዊ ሃገራዊ ሰልፊ መጠን፡ ምስ ዝኾነ ናይ ወጻኢ ኣካል (ሃገር፣ ሰልፊ፣ ውድብ፣ ወዘተ) ዝገብርም ርክባት፡ ኣብ ሃገራዊ ረብሓ ኤርትራ ምርግጽ ዝተመሰረተ ክኸውን ከምዝግብኡ ንኸትዕ ዝቐርብ ጉዳይ ኣይኮነን። ፖለቲካዊ ናጽነትካን ክብርኻን ዓቁብካ ምኻድ ሓዲ ካብቶም ሕላገታትን መሰለይታትን ሰዲህኤ ኮይኑውን ኢዩ ጸኒሑ። ይኹንምበር፡ ኣብዚ መዳይ እዚ'ውን እንተኾነ፡ መሪሕነት ሰልፊ ነበር ማእከል ዝገበሩ ሕቕታት ጸኒሑም ኢዮም። ከምዝፍለጥ፡ ሰዲህኤ ኣብቲ ኣብ ወርሒ ነሓስ 2013 ብመንግስቲ ኢትዮጵያ ብዘይ ገለ ኣጀንዳ ዝተጸወዐ ኣኼባ ብሰለስተ ኣባላት ላዕለዊይ መሪሕነት ነበር ተወኪሉ ተሳቲፉ ምንባሩ ዝገከር ኢዩ። እዚ ተረክቦ እዚ፡ ንፖለቲካዊ ናጽነትን ክብርን ሰዲህኤ ዝጋሃሰ ኢዩ ነይሩ። እቲ ይምንታይሲ፡ መጀመሪያ፡ ጉጂል ወኪል መሪሕነት ሰዲህኤ ዕላማ ናይቲ ኣኼባ ከይፈለጠ ብትእዛዝ መንግስቲ ኢትዮጵያ ኢዩ ንኣዲስ ኣባባ ከይዱ። "ኣጀንዳ ናቲ ኣኼባ ክሕብርና ሓቲትናዮም ነርና፡ መልሶም ድማ፡ 'ኣይካኣልንዩ ኢዩ ነይሩ' ኢዩ ዝብል ነቲ ጉጅለ መሪሑ ዝኸደ ኣብ መንበር ሰዲህኤ ነበር። ኣይካኣልንዩ እንድበልዎምን ኣብ ኣቐዲሙ ዕላምኡ ዘይተነጻጸ ኣኼባ ክሳተፉ ንምንታይ ተቐሪቦም? ካላኣይ፡ ኣብ ቦታ ኣኼባ ምስበጸሑ፡ "እዚ ኣኼባ'ዚ ናትኩምዩ፣ ኣጀንዳኹም ኣውጺእኩም፡ ሰክረታሪያኹም መሪጽኩም ትኻትዑ፣ ወዘተ" ዝብል ትእዛዝ ካብ መንግስቲ ኢትዮጵያ ኢዩ ተዋሂቡዎም። ጉጅለ ወኪል መሪሕነት ሰዲህኤ ካላ ንናይ ኢትዮጵያ መምርሒ ንምትግባር ኣብ ምድላው ኣጀንዳን ምምራጽ ሰክረታሪያት ኣኼባን ብምእታው፡ ፖለቲካዊ ናጽነትን ክብርን ሰዲህኤ የሕሊፉ ሂቡ።

እዚ ተረክቦ እዚ ምስቲ መሰረታዊ መትከል ብዛዕባ 'ተራ ናይ ወጻኢ ሓይሊ ብሓፈሻ፡ ተራ ኢትዮጵያ ካላ ብፍላይ፡ ኣብ ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ' ብቀጥታ ስለዝተሓሳሰር፡ ኣብ ሰልፊ ሓይል ሓርጎጎጎጎ ፈጠሩ ኢዩ። ኣብ መሪሕነታዊ ኣካላትን መሰረታት ሰልፍን ከበድቲ ክትዓትን ብምስዓብ፡ ሰልፊ ንቐጻሊ ዘይምስምማዕትን ግርጭታትን ከምዝሰገቡ ካብ ዝገበሩ መሰረታውያን ረቐሒታት ሓደን ቀንድን ኢዮውን ነይሩ። ብተወሳኺ፡ ኣብ መንጎ ላዕለዎት ኣባላት መሪሕነት ዘይምቕዳው ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ምጥፍናንን ሕድሓዳዊ

¹ እዚ ጽሑፍ እዚ ብዛዕባ ኣብ ውሽጢ ሰዲህኤ ተፈጠሩ ዝጸንሐ ንውሽጣዊ ሓድነት ዝህውኹ ኩነታትን ንምእላይ ክካየዱ ዝጸንሐ ጸዕርታትን ምስተዛዘመ፡ ንህዝቢ መግለጺ ክህብ ምዃንይ ብዝኣተኹዎ መብጻዓ መሰረት ዝቐርብ ዘሎ ታሻንይ ጽሑፍ ምዃኑ ክሕብር ኣደሊ። ሕማቕ ኢጋጣሚ ኮይኑ እቶም ክግበሩ ዝጸንሐ ነቲ ሽግር ናይ ምፍታሕ ጸዕርታት ኣይታዓወቱን። ንኹሎም ጸቡቕ ድሌታቶም ዝለገሱን ተበግሶታት ንዝወሰዱ ምስጋና ይብጻሓዮምውን ንብል።

ዘይምትእምማንን ብምኽታል፡ ንኣድነት ሰልፊ ዘናበዐ መሰረታዊ ምኽንያትውን ኢዩ ነይሩ። ብገለገለ ኣባላት ላዕለዋይ መሪሕነት፡ ነቶም ኣብ ጉዳይ ኢትዮጵያ ተሪር መርገጽ ኣለዎም ዝባሃሉ ኣባላት መሪሕነትን መሰረታትን፡ ናይ ጸለመ፣ ምግላልን ንኢትዮጵያ ክንክይድ ኣይደልዩናን ኢዮም እንዳበልካ ዘይኮነ ዘመተታት ምኽንያድ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ መሪሕነት ሰልፊ ነበር፡ ኣባል ካብ ሰልፊ ናይ ምድስካል/ምስጋግ ዘይቅዎማውን ዘይሕጋውን ውሳኔ ወሲኑን ኣተግቢሩን ኢዩ። እዚ ካል፡ ነቲ ድር ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ዝጸንሐ ፍልልያት ዝያድ ከምዘገጋፋሕ ገይሩዎ። ከምዝፍለጥ፡ ብዛዕባ ተራ መንግስቲ ኢትዮጵያ ብዝምልከት፡ ኣብ ሰዲህኤ ክልተ ነንሕዱ ዝራጸም ርእይቶታት ጸኒሑ ኢዩ። ብቲ ሓዲ ሸነኽ "ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ስትራቴጂካዊ ምሕዝነት ክንገብር ንኸእል ኢና፣ ብዘይ ናይ መንግስቲ ኢትዮጵያ ቐጥታው ምትእትታው (እንካላይ ወታሃደራዊ (ብሕሸኽታ)) ኣብ ኤርትራ ለውጢ ከመጽእ ኣይከእልን ኢዩ፣ ወዘተ" ኢሉ ዝኣምን፡ ብቲ ካልእ ሸነኽ ካል ኣይፋል፡ "ሃገራዊ ረብሓናን ረብሓ መንግስቲ ኢትዮጵያን ዝተፈላለዩ ስለዝኾኑ፡ ስትራቴጂካዊ ምሕዝነት ክንገብር ኣይንኸልን ኢና፣ ህዝቢ ኤርትራ ተቃልሶ ዲሞክራሲ ከምጽእ ይኸእል ኢዩ፣ ናይ ወጻኢ ሓይሊ ምትእትታው ኣይነፍቕድን፣ ዝኾነ ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ዝግበር ርክባት፡ ኣብ ምርግጋጽ ሃገራዊ ረብሓ ኤርትራ ማእከል ዝገበር ክኾውን ኣለዎ፣ ወዘተ" ኢሉ ዝኣምን ኢዩ።

ብቲ ካለ ሸነኽ፡ ኤርትራውያን ናይ ገዛእ ርእስና ተበግሶን ኣጀንዳን ክህልወና ከምዝግቦኣን፡ ኣብ ከምዚ ናይ ርእሰ-ተበግሶ ኣኼባታት ብምስታፍ ንኸነዕውቶም ኩሉ ዝካኣለና ክንገብር ከምዘለናን መዘኻኸሪ ዘድልዮ ጉዳይ ኣይኮነን። ምብጋሶም ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ምስተበገሱ ከ ናጽነቶም ዓቁብና ኣብ መደምደምታ ነብጸሖም ዶ ዝብል ሕቶ ምፍታሾ ግን ኣገዳሲ ኢዩ። እዚ ካል ምስ ኮራፕሽንን ስልኳን ብቐጥታ ዝተኣሳሰር ጉዳይ ኢዩ። ኮራፕሽንን ስልኳን ካል መባልዕትን መሳቲትን ኢዮም። ኣብ ቀዳማይ ክፋል ናዚ ጽሑፍ፡ ብዘዕባ ኣብ ኣዲስ ኣብባ ጠፊኡ ዝተባህለ ገንዘብን፡ ምስኡ ዝተኣሳሰረ ኣብ ሰዲህኤ ዝነበር ምንጽልላው ኮራፕሽንን፡ ብምልዓል ትንታነ ተውቅሂቡ ኣሎ። 'መላጋግቦ' ናይቲ ላዕለዋይ መሪሕነትን ናይቲ ብቲ ጠፊኡ ዝተባህለ ገንዘብ ተሓታቲ ክኸውን ዝነበር ባእታ ኣብይ ኢዩ ዝብል ሕቶ መልሲ ከምዘድልዮውን እቲ ጽሑፍ ኣሚቱ ኣሎ። እቲ ልዕል ኢሉ ዝተጠቐሰ፡ ትእዛዝ ዝሕመረቱ፡ ዕድመ ናይ መንግስቲ ኢትዮጵያ፡ ብዚ 'ጠፊኡ ዝተባህለ ገንዘብ ተሓታቲ ክኸውን ዝግበኣ ዝነበረ ባእታ' ኣቢሉ ኢዩ ናይ ላዕለዋይ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር ቀሪቡ። እዚ ባእታ እዚ፡ ትእዛዝ ናይ መንግስቲ ኢትዮጵያ ተቐቢሉ ናብ ላዕለዋይ መሪሕነት ሰልፊ ነበር የሕሉፍዎ፡ እቲ መሪሕነት ካል ነቲ ትእዛዝ ኣኸቢሩዎ። እዚስ ዓይኑ ዘውጸእ ስልኳ ዶ ኣይኮነን? መቐስ፡ 'ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ስትራቴጂካዊ ምሕዝነት ኣለኒ ኢሉ ዝኣምን ባእታ' እታይ'ም ኣለዎ፡ ትእዛዝ ናይ ኢትዮጵያ ምትግባር ንረብሓይ ኢዩ ክብል ይኸል ኢዩ። ነዚ ንምግባር ካል 'መላጋግቦ' ኮስኩሱን ሓብሒሱን እንተዕበየስ ዘገርም ኣይኮነን (ኣብ ታሕቲ ዘሎ ቻርት ተመልከት)። እንተ እቶም ክእርም ዝፈተና ሓይሊ (ሰዲህኤ (ዝበዝሐ ኣባል ሰህኤ + ሰዲኤ))፡ 'ንዑ ዳኣ ኣይፋልኩምን ካብ ምባል ሓልፍና ክንገብር ንኸእል ስለዘየለ፡ እታ መልስና እታ ዝገበርናዮ ጥራሕ ኢዩ ትኸውን - ኣይፋል ንኮራፕሽን፣ ኣይፋል ንስልኳ፣ ፖለቲካዊ ናጽነትናን ክብርናን ይታሓሉ።

ካልይ ክፋል ይቐጽል